

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-101

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICAL SCIENCE

PO-C1 : Compulsory : Modern Political Thinkers

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain Locke's theory of Social Contract.

(2) Explain Machiaveli's views on Religion and Morality.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain Rousseau's views on Sovereignty.

(2) Explain Marxian theory of Surplus Value.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

(1) Discuss the Hegel's dialecticism.

(2) Explain Rousseau's state on nature.

(3) Discuss the views of Machiavelli on Human Nature.

(4) Explain Marx's views on Base and Superstructure.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) Machiavelli's views on state
  - (2) Marx's views on Revolution
  - (3) Hegel's views on theory of state
  - (4) Locke's views on natural rights
  - (5) Rousseau's views on human nature
  - (6) Machiavelli's views on state.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
  - (1) लॉकचा सामाजिक करार सिद्धांत स्पष्ट करा.
  - (2) मॅकिव्हेलीचे धर्म आणि नैतिकता याबाबतचे विचार स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
  - (1) रूसोचे सार्वभौमत्व विषयक विचार स्पष्ट करा.
  - (2) मार्क्सचा अतिरिक्त मूल्य सिद्धांत स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
  - (1) हेगेलच्या द्वंद्ववादाची चर्चा करा.
  - (2) रूसोने सांगितलेली निसर्गावस्था स्पष्ट करा.

- (3) मॅकिव्हेलीच्या मानवी स्वभावविषयक विचारांची चर्चा करा.
- (4) मार्क्सचे पाया व ईमलाविषयक विचार स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) मॅकिव्हेलीचा राज्यविषयक विचार
- (2) मार्क्सचे क्रांतीविषयक विचार
- (3) हेगेलचा राज्यविषयक विचार
- (4) लॉकचे नैसर्गिक हक्कविषयक विचार
- (5) रूसोचे मानवी स्वभावविषयक विचार
- (6) मॅकिव्हेलीचे राज्यविषयक विचार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-102

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICAL SCIENCE

PO-C2 : COMPULSORY PAPER

(Public Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) What is Public Administration ? Explain the nature and importance of Public Administration.
  - (2) What is Bureaucracy ? Discuss the merits and demerits of Bureaucracy.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the meaning, structure and functions of organization.
  - (2) Explain the difference between Public and Private Administration.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
  - (1) Explain the budgetary process of India.
  - (2) Explain the modern approaches of the study of Public Administration.
  - (3) Explain the nature of New Public Administration.
  - (4) Explain the various methods of recruitment of Civil Servants.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) Traditional approaches to the study of Public Administration
  - (2) Budgetary Process in USA
  - (3) Union Public Services Commission
  - (4) Significance of Training for Civil Services
  - (5) Hierarchy
  - (6) Unity of Command.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
  - (1) लोकप्रशासन म्हणजे काय ? लोकप्रशासनाचे स्वरूप व महत्त्व स्पष्ट करा.
  - (2) नोकरशाही म्हणजे काय ? नोकरशाहीच्या गुण-दोषांची चर्चा करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
  - (1) संघटनेचा अर्थ, रचना आणि कार्य स्पष्ट करा.
  - (2) लोकप्रशासन व खाजगी प्रशासन यातील फरक स्पष्ट करा.
3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
  - (1) भारतीय अर्थसंकल्पीय प्रक्रिया स्पष्ट करा.

- (2) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासातील आधुनिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (3) नवीन लोकप्रशासनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (4) नागरी सेवाकांच्या भरतीच्या विविध पद्धती सांगा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचे परंपरागत दृष्टिकोन
- (2) अमेरिकेतील अंदाजपत्रक प्रक्रिया
- (3) केंद्रीय लोकसेवा आयोग
- (4) नागरी सेवांच्या प्रशिक्षणाचे महत्त्व
- (5) अधिकारपद परंपरेचे तत्व
- (6) आज्ञैक्य.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-103

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICAL SCIENCE

PO-C3 : Compulsory Paper

(Constitutional Process in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Examine the role of Judiciary in India.
  - (2) Explain district features of Indian Constitution.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Discuss Centre-State relations and evaluate the role of Sarkaria Commission.
  - (2) Explain the philosophy of Indian Constitution.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
  - (1) Explain the fundamental rights in Indian Constitution.
  - (2) Evaluate the powers, functions and role of the President of India.
  - (3) Discuss the nature of Indian Constitution.
  - (4) Evaluate the Directive Principles of Indian Constitution.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Role of Prime Minister
- (2) Judicial Activism
- (3) Drafting Committee of Indian Constitution
- (4) Strong democracy and role of Active State
- (5) Parliamentary Sovereignty
- (6) Role of Lok Sabha Speaker.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील न्यायमंडळाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (2) भारतीय राज्यसंघटनेची वैशिष्टे स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) केंद्र-राज्य संबंधाची चर्चा करून सरकारिया आयोगाच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
- (2) भारतीय राज्यघटनेचे तत्वज्ञान स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतीय राज्यघटनेतील मूलभूत हक्क स्पष्ट करा.
- (2) भारतीय राष्ट्रपतीचे अधिकार, कार्य व भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (3) भारतीय राज्यघटनेच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- (4) भारतीय राज्यघटनेतील मार्गदर्शक तत्वांचे परीक्षण करा.

4. पुढीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) पंतप्रधानाची भूमिका
- (2) न्यायालयीन कार्यप्रवणता
- (3) घटना मसुदा समिती
- (4) प्रबळ लोकशाही व कृतीशील राज्याची भूमिका
- (5) संसदेचे सार्वभौमत्व
- (6) लोकसभा सभापतीची भूमिका.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-104

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICAL SCIENCE

PO-01 : (Optional Paper)

(Political Thought in Modern India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Examine Mahatma Gandhi's concept of non-violence.
  - (2) Write an essay of Maulana Azad's views on education and religion.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain Raja Ram Mohan Roy's views on Law and Judicial system.
  - (2) Discuss Pandit Nehru's views on democratic socialism.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) Explain DR. Ambedkar's views on liberty and equality.
  - (2) Explain Mahatma Gandhi's idea on Gramrajya.
  - (3) Explain Maulana Azad's views on nationalism.
  - (4) Examine Pandit Nehru's concept of secularism.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) Raja Ram Mohan Roy's views on individual liberty
  - (2) Dr. Ambedkar's views on liberalism
  - (3) Mahatma Gandhi's concept of trusteeship
  - (4) Pandit Nehru and humanism
  - (5) Raja Ram Mohan Roy's critique of religion
  - (6) Maulana Azad's views on education.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]
  - (1) महात्मा गांधीच्या अहिंसाविषयक संकल्पनेचे परीक्षण करा.
  - (2) मौलाना आझाद यांच्या शिक्षण आणि धर्मविषयक विचारावर निबंध लिहा.
2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]
  - (1) राजा राममोहन रॉय यांचे कायदा व न्यायव्यवस्थाविषयक विचार स्पष्ट करा.
  - (2) पंडित नेहरुच्या लोकशाही समाजवाद विषयक विचारांची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणताही **दोन** प्रश्न सोडवा (**250** शब्दात) : [20]
  - (1) डॉ. आंबेडकरांचे स्वातंत्र्य आणि समताविषयक विचार स्पष्ट करा.
  - (2) महात्मा गांधीची ग्रामराज्याची कल्पना स्पष्ट करा.
  - (3) मौलाना आझाद यांचा राष्ट्रवादविषयक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
  - (4) पंडितनेहरुंच्या धर्मनिरपेक्षतेविषयक संकल्पनेचे परीक्षण करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]
- (1) राजा राममोहन रॉय यांचे व्यक्ति स्वातंत्र्यविषयक विचार
  - (2) डॉ. आंबेडकराचा उदारमतवाद
  - (3) महात्मा गांधीची विश्वस्त कल्पना
  - (4) पंडित नेहरुंचा मानवतावाद
  - (5) राजा राममोहन रॉय यांची धर्मावर टीका
  - (6) मौलाना आझाद यांचे शिक्षणविषयक विचार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-106

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

PO-03 : Optional Paper

(Indian Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) State the stages in the evolution of Indian Administrative System.
  - (2) Discuss the role of 1935 Act in Indian Administration.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) State the challenges regarding development before Indian Administration.
  - (2) Comment on 'The Concept of Public Accountability in Administration'.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) Explain the role of Prime Minister in Cabinet.
  - (2) Write the functions of State Secretariate.
  - (3) Comment on the Redressal of Citizen's Grievance in Indian Administration.
  - (4) Constitutional safeguards for Public Servants.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) Estimate Committee
  - (2) Administrative Tribunals
  - (3) Functions of Backward Class
  - (4) Ministry of External Affairs
  - (5) Structure of UPSC
  - (6) Indian Independence Act of 1947.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
  - (1) भारतातील प्रशासकीय व्यवस्थेच्या उत्क्रांतीचे विविध टप्पे सांगा.
  - (2) भारतीय प्रशासनातील 1935च्या कायद्यांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
  - (1) भारतीय प्रशासनापुढील विकासासंबंधी आव्हाने सांगा.
  - (2) प्रशासनातील लोक उत्तरदायित्वाची संकल्पना यावर भाष्य करा.
3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
  - (1) मंत्रीमंडळातील पंतप्रधानाची भूमिका स्पष्ट करा.
  - (2) राज्यसचिवालयाची कार्ये लिहा.
  - (3) भारतीय प्रशासनातील नागरिकांच्या गाऱ्हाण्यांचे निवारण यावर भाष्य करा.
  - (4) शासकीय सेवकांना लाभलेले घटनात्मक संरक्षण.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) अंदाज समिति
- (2) प्रशासकीय लवाद
- (3) मागासवर्ग आयोगाची कार्ये
- (4) परराष्ट्रीय मंत्रालय
- (5) केंद्रीय लोकसेवा आयोगाची रचना
- (6) सन 1947चा भारतीय स्वातंत्र्यविषयक कायदा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-107

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

Paper PO-04 : (Optional)

(Development Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the meaning and significance of Public Administration.
  - (2) Discuss on the role of bureaucracy in Development Administration.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Discuss the patterns of people's participation in the process of Development.
  - (2) Explain the democracy in the process of Development.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) State the goals and tasks of Development Nations.
  - (2) Explain the problems of Bureaucracy.
  - (3) Examine the economic policies of development in India.
  - (4) Discuss the social elements in the development process.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) Nature of Developmental Administration
  - (2) 74th Admendment to the Indian Constitution
  - (3) The Policy of Rural Development
  - (4) Problems Related to Training
  - (5) Public Sector and Development in India
  - (6) The Schemes for Urban Development.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
  - (1) लोकप्रशासनाचा अर्थ आणि महत्व स्पष्ट करा.
  - (2) विकासप्रशासनातील नोकरशाहीच्या भूमिकेवर चर्चा करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
  - (1) विकास प्रक्रियेतील लोकसहभागाच्या विविध पद्धतीची चर्चा करा.
  - (2) लोकशाहीतील विकास प्रक्रिया स्पष्ट करा.
3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
  - (1) विकसनशील देशांचे ध्येय आणि कार्ये सांगा.
  - (2) नोकरशाहीच्या समस्या स्पष्ट करा.
  - (3) भारतातील आर्थिक विकासाच्या धोरणाचे परीक्षण करा.
  - (4) विकास प्रक्रियेतील सामाजिक घटकांची चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) विकासप्रशासनाचे स्वरूप
  - (2) भारतीय राज्यघटनेतील 74वी घटना दुरुस्ती
  - (3) ग्रामीण विकासाचे धोरण
  - (4) प्रशिक्षणाच्या समस्या
  - (5) सार्वजनिकक्षेत्र आणि भारतीय विकास
  - (6) शहरी विकासाच्या योजना.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-108

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

Paper (PO-05)

(India's Foreign Policy)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Describe principles of Indian Foreign Policy.
  - (2) Explain the importance of cultural and social determinants making of Indian Foreign Policy.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain changing role of Indian foreign policy in new world order.
  - (2) Discuss influence of domestic factors on Indian foreign policy.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words) : [20]
  - (1) Explain India's view on South Asian Association of Regional Co-operation. (SAARC).
  - (2) Discuss India's special position in developing countries.
  - (3) Explain continuity in India's foreign policy.
  - (4) Discuss historical background of Non-alignment movement.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (each in **100** words) : [20]

- (1) Objectives of Indian foreign policy
- (2) Influence of India on West Asia
- (3) India's Non-alignment Policy
- (4) India's role in United Nations (UN)
- (5) Domestic balance and India's foreign policy
- (6) Non-alignment movement after 1991.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) भारतीय परराष्ट्रीय धोरणांच्या तत्वांचे वर्णन करा.
- (2) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाच्या जडणघडणीत सांस्कृतिक आणि सामाजिक घटकांचे महत्व स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) नविन जागतिक व्यवस्थेत भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाची बदलती भूमिका स्पष्ट करा.
- (2) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणावर प्रभाव टाकणारे अंतर्गत घटकांची चर्चा करा.

3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) भारताच्या दक्षिण आशिया प्रादेशिक सहकार्य संघटनेबाबत (सार्क) दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (2) विकसनशील राष्ट्रांतील भारताच्या खास स्थानाची चर्चा करा.

- (3) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणतील सातत्य स्पष्ट करा.
- (4) अलिप्तता चळवळीच्या ऐतिहासिक पार्श्वभूमीची चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाची उद्दिष्टे
- (2) पश्चिम आशियावरील भारताचा प्रभाव
- (3) भारताचे अलिप्ततावादी धोरण
- (4) संयुक्त राष्ट्रातील (UN) भारताची भूमिका
- (5) अंतर्गत समतोल आणि भारताचे परराष्ट्रीय धोरण
- (6) 1991 नंतरची अलिप्तता चळवळ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-201

M.A. (Second Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

PO-C4 : Compulsory Paper

(Public Policy)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the process of public policy.
  - (2) Discuss the agricultural process in India.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the role of government in public policy.
  - (2) State the role of media in policy making.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
  - (1) Explain the industrial policy in India.
  - (2) Discuss the importance of policy sciences.
  - (3) State the primary educational policy in India.
  - (4) Explain the impact of globalisation on public policy.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) Right to informtaion
  - (2) Liberalization and Public Policy
  - (3) Policies for Women's Welfare
  - (4) Judiciary and Public Policy
  - (5) Service Sector
  - (6) Evaluation of Public Policy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एका** प्रश्नाचे उत्तर द्या (500 शब्दांत) : [20]
  - (1) सार्वजनिक धोरण निश्चितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
  - (2) भारतातील कृषीविषयक धोरणाची चर्चा करा.
2. खालीलपैकी कोणताही **एका** प्रश्नाचे उत्तर द्या (500 शब्दांत) : [20]
  - (1) सार्वजनिक धोरणातील शासनाची भूमिका स्पष्ट करा.
  - (2) धोरण निश्चितीतील प्रसारमाध्यमांची भूमिका सांगा.
3. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
  - (1) भारतातील औद्योगिक धोरण स्पष्ट करा.
  - (2) धोरणशास्त्राच्या महत्वाची चर्चा करा.
  - (3) भारतातील प्राथमिक शैक्षणिक धोरण सांगा.
  - (4) धोरण निश्चितीवर होणारे जागतिकीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) माहितीचा अधिकार
- (2) उदारीकरण व सार्वजनिक धोरण
- (3) महिला कल्याणाचे धोरण
- (4) न्यायमंडळ व सार्वजनिक धोरण
- (5) सेवा क्षेत्र
- (6) सार्वजनिक धोरणाचे मूल्यमापन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-202

M.A. (Part-I) (Second Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

(PO-C5 : Compulsory Paper)

(Theory of International Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (a) Evaluate the Neo-realism of International Politics.
  - (b) Explain various new security challenges in international area.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (a) Explain the theory of Liberalism of International Politics.
  - (b) State the gender a one challenge in International Politics.

3. Answer any *two* questions of the following (in **250** words each) : [20]
  - (a) Explain the theory of Environment in International Politics.
  - (b) Discuss the theory of Microcosmic in International Politics.
  - (c) Explain the Ecology and International Politics.
  - (d) State the Marxist approach of International Politics.

P.T.O.

4. Write notes on any four (in 100 word each) : [20]
- (a) Theory of Interdependence
  - (b) International Political Economy
  - (c) Threats of Sovereignty
  - (d) Structural Realism
  - (e) Rationalist theory
  - (f) Deterrence.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्न उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (a) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा नव-वास्तववादी सिद्धान्ताचे मूल्यमापन करा.
  - (b) आंतरराष्ट्रीय क्षेत्रातील विविध नवी सुरक्षा आव्हाने स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (a) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा उदारमतवादी सिद्धान्त स्पष्ट करा.
  - (b) आंतरराष्ट्रीय राजकारण लिंगभेद एक आव्हान. चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (a) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा पर्यावरणीय सिद्धान्त स्पष्ट करा.
  - (b) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाच्या संदर्भात सूक्ष्म वैश्विक (मायक्रोकॉस्मिक) सिद्धान्ताची चर्चा करा.
  - (c) परिस्थितीशास्त्र व आंतरराष्ट्रीय राजकारण स्पष्ट करा.
  - (d) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा मार्क्सवादी दृष्टीकोन सांगा.

4. कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]
- (a) परस्परावलंबनाचा सिद्धान्त
  - (b) आंतरराष्ट्रीय राजकीय अर्थकारण
  - (c) सार्वभौमत्वापुढील आवाहन
  - (d) रचना वास्तववाद
  - (e) विवेकी सिद्धान्त
  - (f) प्रतिरोधाचा मुद्दा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

(PO-C6 : Compulsory paper)

(Comparative Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **(500 words)**: [20]
  - (a) State the 'Class Theories of the study of comparative politics.
  - (b) Discuss the recent trends in Federalism.

2. Answer any *one* of the following questions in **(500 words)**: [20]
  - (a) Discuss the main features of Constitutionalism.
  - (b) Explain the powers and functions of Legislature.

3. Answer any *two* of the following questions in **(250 words each)**: [20]
  - (a) Discuss the political parties in India.
  - (b) Explain the role of military in Democratic system.
  - (c) Discuss the process of Judicial Review in India
  - (d) Explain the types of Executive.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (a) Culture Theories
  - (b) Role of Judiciary
  - (c) Nature of Constitutionalism
  - (d) Demerits of Bureaucracy
  - (e) Types of Pressure groups
  - (f) Co-operative Federalism

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
  - (अ) तुलनात्मक राज्यशास्त्राच्या अध्यनातील वर्ग सिद्धांत सांगा.
  - (ब) संघराज्यवादातील आधुनिक प्रवाहांची चर्चा करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
  - (अ) घटनावादाच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
  - (ब) कायेदमंडळाचे अधिकार व कामे स्पष्ट करा.
3. पुढीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]
  - (अ) भारतातील पक्षपद्धतीची चर्चा करा.
  - (ब) लोकशाही व्यवस्थेतील 'लष्कराची भूमिका' स्पष्ट करा.
  - (क) भारतातील न्यायालयीन पुनर्विलोकन प्रक्रियेची चर्चा करा.
  - (ड) कार्यकारी मंडळाचे प्रकार स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (अ) संस्कृती सिद्धांत
  - (ब) न्यायपालीकेची भूमिका
  - (क) घटनावादाचे स्वरूप
  - (ड) नोकरशाहीचे दोष
  - (इ) दबावगटांचे प्रकार
  - (फ) सहकारी संघराज्य.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-301

M.A. (Part II) (III Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICAL SCIENCE

(PO-C7 : World Politics : Issues and Debates)

(Compulsory Paper)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (a) Discuss various external factors which influence the foreign policy of the country.
  - (b) Explain the nature and features of new world order.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (a) Take a brief review of the meaning, causes and features of terrorism.
  - (b) What is the meaning of the Coercive Diplomacy ? Give the various causes for intervention.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
  - (a) Significance of the state as an Actor.
  - (b) Role of IGO's in the World Politics.
  - (c) Methods of forced diplomacy.
  - (d) Efforts at Non-proliferation.

P.T.O.

4. Write short notes on (any four) (in 100 words each) : [20]
- (a) Features of Global NGO's
  - (b) Intervention
  - (c) Features of Civil War
  - (d) Nature of Armed conflict
  - (e) Domestic factors influencing foreign policy
  - (f) Features of INGO's.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा (500 शब्दांत) : [20]
- (अ) कोणत्याही देशाचे परराष्ट्रीय धोरण ठरविण्या मागील बाह्य घटकांच्या प्रभावाची चर्चा करा.
  - (ब) नवीन जागतिक व्यवस्थेचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
2. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा (500 शब्दांत) : [20]
- (अ) 'दहशतवादा'चा अर्थ सांगून कारणे आणि वैशिष्ट्यांचा थोडक्यात आढावा घ्या.
  - (ब) 'सक्तीचा राजनय' म्हणजे काय ? हस्तक्षेप करण्यामागील कारणे स्पष्ट करा.
3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
- (अ) 'राज्य-एक घटक/कर्ता !' महत्त्व
  - (ब) जागतिक राजकारणातील आंतरराष्ट्रीय शासकीय संघटनेची भूमिका
  - (क) सक्तीच्या राजनयाच्या पद्धती
  - (ड) अण्वस्त्र प्रसार बंदी साठीचे प्रयत्न.

4. पुढीलपैकी टीपा लिहा (कोणत्याही चार) (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (अ) जागतिक स्तरावरील बिगर शासकीय संघटनेची वैशिष्ट्ये
- (ब) हस्तक्षेप नीती
- (क) यादवी युद्धाची वैशिष्ट्ये
- (ड) सशस्त्र संघर्षाचे स्वरूप
- (इ) परराष्ट्रीय धोरण प्रभावित करणारे अंतर्गत घटक
- (फ) आंतरराष्ट्रीय बिगर शासकीय संघटनेची वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-302

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICAL SCIENCE

Paper (PO-C8) (Compulsory)

(Comparative Government)

[China, France, (Iran and Nigeria)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the Nature of Group politics in Iran and Nigeria.
  - (2) Critically examine the role of ethnicity and religion in the politics of Nigeria.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the structure of political system in China and France.
  - (2) Discuss the leadership structure in the Islamic Republic of Iran.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) Globalization in Nigeria : Opportunities and challenges.
  - (2) Chinese Bureaucracy
  - (3) Judiciary in France
  - (4) Constitutionalism in Iran.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) China's Parliament : National People's Congress
  - (2) National Assembly in Nigeria
  - (3) China's Military
  - (4) Bureaucracy in France
  - (5) Fundamental Rights in Iran
  - (6) Difference between Constitution and Constitutionalism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
  - (1) इराण व नायजेरियातील गट राजकारणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
  - (2) नायजेरियाच्या राजकारणातील वांशिकता आणि धर्म यांची भूमिका यांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
  - (1) चीन व फ्रान्स मधील राजकीय व्यवस्थेची रचना स्पष्ट करा.
  - (2) इराणच्या इस्लामिक गणराज्यातील नेतृत्वचर्चेची चर्चा करा.
3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]
  - (1) नायजेरियातील जागतिकीकरण : संधी आणि आव्हाने
  - (2) चीनची नोकरशाही
  - (3) फ्रान्समधील न्यायव्यवस्था
  - (4) इराण मधील घटनावाद.

4. कोणत्याही चार टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) :

[20]

- (1) चीन संसद : नॅशनल पिपल्स काँग्रेस
- (2) नायझेरियातील राष्ट्रीय सभा
- (3) चीनचे लष्कर
- (4) फ्रान्समधील नोकरशाही
- (5) इराणमधील मुलभूत हक्क
- (6) घटना व घटनावाद यांतील फरक.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-303

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

Compulsory Paper

PO-C9 : Political Sociology

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the Max Weber's contribution in Political Sociology.
  - (2) Define the term 'Political Socialization'. Explain the various agencies of Political Socialization.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) What is Collective Violence ? State the various forms of collective violence.
  - (2) Explain the role of social movements in shaping the political agenda and influencing public policy.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
  - (1) Scope of Political Sociology
  - (2) Process of Political Socialization
  - (3) Techniques of behaviourism
  - (4) Types of Terrorism.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Symbol and Political Culture
- (2) Significance of Political Participation
- (3) Class-struggle
- (4) Collective Violence—Terrorism
- (5) Nature of Political Sociology
- (6) Bases of Social Movement.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) मॅक्स वेबरने राजकीय समाजशास्त्रास केलेले योगदान स्पष्ट करा.
- (2) राजकीय सामाजिकरणाची व्याख्या लिहा. राजकीय सामाजिकरणाची विविध अभिकरणे स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) 'सामूहिक हिंसा' म्हणजे काय ? सामूहिक हिंसेचे विविध प्रकार सांगा.
- (2) राजकीय कार्याचा आराखडा (अजेंडा) आणि सार्वजनिक धोरण घडविण्यामागील सामाजिक चळवळीची भूमिका स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) राजकीय समाजशास्त्राची व्याप्ती
- (2) राजकीय सामाजिकरणाची प्रक्रिया
- (3) वर्तनवादाची तंत्रे
- (4) दहशतवादाचे प्रकार.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) प्रतिके आणि राजकीय संस्कृती
- (2) राजकीय सहभागाचे महत्व
- (3) वर्ग-संघर्ष
- (4) सामूहिक हिंसा—दहशतवाद
- (5) राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप
- (6) सामाजिक चळवळीचे आधार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5103]-305

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

PO-012 : State Politics in India

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Critically examine the inter-state conflicts in India.
  - (2) Comment on the issue of communal politics in India since 1990.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Evaluate the current status of the formation of Telegana.
  - (2) Comment on the position of BJP Vis-a-Vis- state politics in India.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) Water dispute between Karnataka and Tamil Nadu.
  - (2) Linguistic reorganization of States.
  - (3) Demand for states autonomy.
  - (4) Issues of Belgaum.

P.T.O.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) The consequence of President's rule in States
- (2) Economic Backwardness
- (3) Features of early communal politics in North
- (4) Rise of Middle Peasant Castes
- (5) Rise of OBC
- (6) Competitive Multiparty System.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील आंतर-राज्य संघर्षांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (2) 1990 नंतरच्या भारतातील जमातवादी राजकारणाच्या समस्येवर भाष्य करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) तेलंगण राज्याच्या निर्मितीच्या सद्यस्थितीचे परीक्षण करा.
- (2) भारतातील राज्यांच्या राजकारणात भाजपचे स्थान यावर भाष्य करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) कर्नाटक व तामीळनाडू यांच्यातील पाणी संघर्ष
- (2) राज्यांची भाषावर रचना
- (3) राज्यांच्या स्वायत्ततेची मागणी
- (4) बेळगावचा प्रश्न.

4. पुढीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) घटकाराज्यातील राष्ट्रपती राजवटीचे परिणाम
  - (2) आर्थिक मागसलेपण
  - (3) उत्तरेकडील जमातवादी राजकारणाची वैशिष्ट्ये
  - (4) मध्यम शेतकरी जातीचा उदय
  - (5) ओ.बी.सी.चा उदय
  - (6) बहुपक्ष पद्धतीतील स्पर्धा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-306

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

PO-013 : Optional Paper

(Political Process in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the crisis of one party dominant system between 1977-1995 in Maharashtra.
  - (2) Explain the formation of Maharashtra State in detail.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Discuss the contribution and the problems of Co-operative Sector in Maharashtra.
  - (2) Discuss the issue of backwardness and regional imbalance in Maharashtra.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) Demand for separate Vidarbha State.
  - (2) Challenges to the political influence of Maratha Caste.
  - (3) Changing nature of Dalit Politics.
  - (4) Sub-regionalism.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Reasons of Maratha Hegemony
- (2) Contribution of Non-Brahmin Movement
- (3) Importance of Local Self Government
- (4) Contribution of Agriculture Sector in Maharashtra
- (5) Shiv Sena
- (6) Coalition Politics.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) 1977-1995चा काळखंडातील महाराष्ट्राच्या एक पक्ष प्रबल पद्धतीमधील पेचप्रसंगांचे सविस्तर वर्णन करा.
- (2) महाराष्ट्र राज्याच्या निर्मितीचे सविस्तर वर्णन करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) महाराष्ट्रातील सहकार क्षेत्राच्या योगदानावर आणि समस्यांवर चर्चा करा.
- (2) महाराष्ट्रातील प्रादेशिक असंतुलन आणि मागासलेपणाच्या मुद्द्यांवर चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) स्वतंत्र विदर्भ राज्याची मागणी.
- (2) मराठा जातीच्या राजकीय प्रभावाला मिळणारी आव्हाने.
- (3) दलीत राजकारणाचे बदलते स्वरूप.
- (4) उप-प्रादेशिकतावाद.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) मराठा जातीच्या वर्चस्वाची कारणे
  - (2) ब्राह्मणेतर चळवळीचे योगदान
  - (3) स्थानिक शासन संस्थांचे महत्व
  - (4) महाराष्ट्रातील शेतीक्षेत्राचे योगदान
  - (5) शिवसेना
  - (6) आघाड्यांचे राजकारण.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-307

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICAL SCIENCE

PO-014 : Party System in India

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Discuss the political parties in India before independence.
  - (2) Explain the changing nature of the party system in India.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Discuss the dominance and decline of the Congress party in India.
  - (2) Discuss the status of Left parties in Indian politics.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words) : [20]
  - (1) Status of BJP in Indian politics.
  - (2) Role of regional parties in Indian politics.
  - (3) Political parties after independence.
  - (4) Politics of Nationalist Congress Party.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Leadership crises in Indian politics
- (2) Ideology of BJP
- (3) Concept of multipolarity
- (4) Politics of Left parties in India
- (5) Ideology of B.S.P.
- (6) Shivshena.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]

- (1) स्वातंत्र्यपूर्व काळातील भारतातील राजकीय पक्षांची चर्चा करा.
- (2) भारतातील पक्षपद्धतीच्या बदलत्या स्वरूपाचे परिक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दात) : [20]

- (1) भारतातील काँग्रेस पक्षाच्या वर्चस्व व न्हासाची चर्चा करा.
- (2) भारतीय राजकारणातील डाव्या पक्षांच्या स्थानाची चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (**250** शब्दात) : [20]

- (1) भारतीय राजकारणात भाजपचे स्थान
- (2) भारतीय राजकारणात प्रादेशिक पक्षांची भूमिका
- (3) स्वातंत्र्योत्तर काळातील राजकीय पक्ष
- (4) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाचे राजकारण.

4. पुढीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा (100 शब्दात) : [20]
- (1) भारतीय राजकारणातील नेतृत्व संघर्ष
  - (2) भाजपची विचार प्रणाली
  - (3) बहुध्रुवीकरणाची संकल्पना
  - (4) भारतातील डाव्या पक्षांचे राजकारण
  - (5) बहुजन समाजावादी पक्षाची विचार प्रणाली
  - (6) शिवसेना.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-308

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

PO-015 : Optional Paper

(Political Process in South Asia)

(With Reference to Pakistan, Sri Lanka, Bangladesh and Nepal)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Critically analyse the challenges to constitution making in Pakistan.

(2) Discuss the role of legislature in the politics of Sri Lanka.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Evaluate the role of history in the political process of Nepal.

(2) Discuss the role of the freedom struggle in the political process of Bangladesh.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]

(1) Examine the role of military in the politics of Pakistan.

(2) Mention the role of bureaucracy in Nepal.

P.T.O.

- (3) Comment on women movement in Bangladesh.
- (4) Mention the politics of ethnicity in Sri Lanka.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Issues of development in Nepal
- (2) Role of bureaucracy in Pakistan
- (3) Issue of poverty in Bangladesh.
- (4) Role of monarchy in the politics of Nepal
- (5) Role of judiciary in Bangladesh
- (6) Model of economic development in Sri Lanka.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा (**500** शब्दात) : [20]

- (1) पाकिस्तानच्या राज्यघटना निर्मितीपुढील आव्हानांचे टीकात्मक विश्लेषण करा.
- (2) 'श्रीलंकेच्या राजकारणातील कायदेमंडळाची भूमिका' यावर चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा (**500** शब्दात) : [20]

- (1) नेपाळच्या राजकीय प्रक्रियेतील 'इतिहास' या घटकाच्या भूमिकेचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (2) 'बांगलादेशाच्या राजकीय प्रक्रियेतील स्वातंत्र्यलढ्याची भूमिका यावर चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा (**250** शब्दात) : [20]

- (1) पाकिस्तानच्या राजकारणातील लष्कराच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (2) नेपाळमधील नोकरशाहीची भूमिका स्पष्ट करा.
- (3) बांगलादेशातील महिला चळवळीवर भाष्य करा.
- (4) श्रीलंकेतील वांशिक राजकारण स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तरे लिहा :

[20]

- (1) नेपाळमधील विकासाचे मुद्दे
- (2) पाकिस्तानमधील नोकरशाहीची भूमिका
- (3) बांगलादेशातील दारिद्र्याचा प्रश्न
- (4) नेपाळच्या राजकारणातील राजशाहीची भूमिका
- (5) बांगलादेशातील न्यायमंडळाची भूमिका
- (6) श्रीलंकेतील आर्थिक विकासाचे प्रारूप.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-401

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

PO-C10 : Compulsory Paper

(Power and Society)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) What is Authority ? Discuss in detail the nature and types of authority.
  - (2) Explain the features of the state from the Neo-liberal perspective.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Examine in detail the Weberian concept of class.
  - (2) Analyse the nature of relations in between political power and bureaucracy in recent times.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) Methods of exercising power

P.T.O.

- (2) Marx's concept of the state
- (3) Marxian approach to class
- (4) End of Ideology.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Bureaucracy Organized Political Power
- (2) Perspective of the Liberal State
- (3) Relationship between Power and Authority
- (4) Role of Bureaucracy in Public Policy Making
- (5) Types of Hegemony
- (6) Types of Ideology.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) अधिसत्ता म्हणजे काय ? अधिसत्तेच्या वैशिष्ट्यांची व प्रकारांची सविस्तर चर्चा करा.
- (2) नवउदारमतवादी परिप्रेक्ष्यातून राज्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) वेबरच्या वर्ग सिद्धांताचे सविस्तर परीक्षण करा.
- (2) आधुनिक काळातील राजकीय सत्ता आणि नोकरशाही यांतील संबंधाच्या स्वरूपाचे विश्लेषण करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
- (1) सत्ता वापराच्या पद्धती
  - (2) मार्क्सची राज्य संकल्पना
  - (3) मार्क्सचा वर्गविषयक दृष्टिकोन
  - (4) विचारप्रणालीचा अंत.
4. पुढीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) नोकरशाही : संघटित राजकीय सत्ता
  - (2) राज्याचा उदारमतवादी परिप्रेक्ष्य
  - (3) सत्ता व अधिसत्तेतील परस्परसंबंध
  - (4) सार्वजनिक धोरण निर्मितीत नोकरशाहीची भूमिका
  - (5) धुरीणत्वाचे प्रकार
  - (6) विचारप्रणालीचे प्रकार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-402

M.A. (Part-II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

(PO-C-11 : Political Theory : Key Concepts)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Critically examine the different models of Democracy.
  - (2) The concept of distributive justice.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Discuss various fundamental rights mentioned in the Indian Constitution.
  - (2) Examine the relationship between Liberty and Equality.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) Explain Isaiah Berline views on Liberty.
  - (2) Positive and negative dimension of Liberty.
  - (3) Political dimension of Equality
  - (4) Explain the various types of Rights.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) Legal and formal justice
  - (2) Concept of gender equality
  - (3) Examine the nature of social justice
  - (4) Human Rights
  - (5) Democracy in practice
  - (6) Features of Equality.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
  - (1) लोकशाहीच्या विविध प्रारूपांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
  - (2) वितरणात्मक न्यायाची संकल्पना.
2. पुढीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
  - (1) भारतीय राज्यघटनेत नमूद करण्यात आलेल्या मुलभूत अधिकारांची चर्चा करा.
  - (2) स्वातंत्र्य आणि समता यांतील संबंधाचे परीक्षण करा.
3. पुढीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]
  - (1) इसाय बर्लिनचा स्वातंत्र्यविषयक दृष्टीकोन.
  - (2) स्वातंत्र्याचे सकारात्मक व नकारात्मक आयाम.
  - (3) समतेचा राजकीय आयाम.
  - (4) हक्कांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]
- (1) कायदेशीर आणि औपचारिक न्याय
  - (2) लिंगसमभावाची संकल्पना
  - (3) सामाजिक न्यायाच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा
  - (4) मानवी हक्क
  - (5) व्यवहारातील लोकशाही
  - (6) समतेची वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[5103]-403

M.A. (Part-II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICAL SCIENCE

(PO-C12 : Political Process in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the role of caste organization in Indian Politics.
  - (2) Explain the changing nature of Political Party System in India.
2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the New Economic Policy of India after 1990.
  - (2) Critically examine the politics of Secularism in India.
3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) Explain the importance of OBC casts politics in India
  - (2) Autonomy make regionalism more active. Discuss.
  - (3) Discuss the Communal Politics in India
  - (4) Explain the restructuring of Constituencies in India.
4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
  - (1) Salient features of Regional Parties
  - (2) Importance of Loksabha Election-1977.

P.T.O.

- (3) NITI Commission
- (4) Mixed Economy
- (5) Politics of Economic Development
- (6) Language and Regionalism

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]
  - (1) भारतीय राजकारणात जात संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.
  - (2) भारतातील बदलत्या राजकीय पक्षपद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]
  - (1) 1990 नंतरचे भारतातील नवीन आर्थिक धोरण स्पष्ट करा.
  - (2) भारतातील धर्मनिरपेक्षतेच्या राजकारणाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]
  - (1) भारतातील ओबीसी जातींच्या राजकारणाचे महत्व सांगा.
  - (2) स्वायत्ततेमुळे प्रादेशिकवाद सक्रीय झाला आहे. चर्चा करा.
  - (3) भारतातील जमातवादी राजकारणाची चर्चा करा.
  - (4) भारतातील मतदारसंघ पुनर्रचना स्पष्ट करा.

4. पुढीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) प्रादेशिक पक्षांची वैशिष्ट्ये
- (2) 1977 च्या लोकसभा निवणूकीचे महत्व
- (3) निती आयोग
- (4) मिश्र अर्थव्यवस्था
- (5) आर्थिक विकासाचे राजकारण
- (6) भाषा आणि प्रादेशिकवाद.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-404

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

PO-017 : Optional Paper

(Human Rights)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Discuss the origin, functions and limitations of the National Human Rights Commission of India.

Or

(2) Critically examine the World Wide Challenges to Human Rights.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Trace the origin and features of the Universal Declaration of Human Rights.

Or

(2) Discuss the features and importance of the civil liberty movement in U.S.A.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]

(1) Review of Dalit movement in India.

(2) Rights of the displaced.

(3) *Two* differences between individual and group rights.

(4) Role of National Women's Commission.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following (in 100 words each) : [20]

- (1) Concept of Human Rights
- (2) Terrorism : A challenge to Human Rights
- (3) Need for a Human Rights to development
- (4) Right to constitutional remedies in Indian Constitution
- (5) Poverty as a challenge to Human Rights
- (6) Functions of National Commission for minorities in India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाच्या उगमाची, कार्याची व मर्यादांची चर्चा करा.

किंवा

- (2) मानवी हक्कांसमोरील जागतिक आव्हानांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) जागतिक मानवी हक्कांच्या जाहिरनाम्याचा उगम व वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या.

किंवा

- (2) अमेरिकेतील नागरी स्वातंत्र्याच्या चळवळीच्या वैशिष्ट्यांची व महत्वाची चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील दलित चळवळीचा आढावा घ्या.
- (2) विस्थापितांचे हक्क
- (3) व्यक्तिगत व गटांच्या हक्कांमधील दोन फरक
- (4) राष्ट्रीय महिला आयोगाची भूमिका.

4. पुढीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) मानवी हक्कांची संकल्पना
- (2) दहशतवाद : मानवी हक्कांना एक आव्हान
- (3) मानवी विकास हक्क : एक गरज
- (4) भारतीय राज्यघटनेतील घटनात्मक उपायांचे अधिकार
- (5) गरिबी, मानवी हक्कांना एक आव्हान
- (6) भारतातील अल्पसंख्यांक आयोगाची कार्ये.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-405

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

PO-018 : Optional Paper

(Politics and Social Stratification)

(Class-Caste and Gender)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Discuss Marxian theory of Class.
  - (2) Write an essay on 'Role of women in the Politics of India'.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain influence of caste on Indian Politics.
  - (2) Write an essay on 'Class Politics' in India.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) Feminist critique of state and law.
  - (2) Weberian model of class.
  - (3) Relationship between caste and class.
  - (4) Role of middle peasant castes in the Politics of India.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) Women's organization
  - (2) Role of dominant caste in Indian Politics
  - (3) Patriarchal System : Meaning and Features
  - (4) Changing nature of caste
  - (5) Informal sector workers : Problems
  - (6) Caste based inequality.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
  - (1) 'मार्क्सच्या वर्गसिद्धांताची' चर्चा करा.
  - (2) 'भारतीय राजकारणातील महिलांची भूमिका' यावर निबंध लिहा.
2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]
  - (1) भारतीय राजकारणावरील जातीचा प्रभाव स्पष्ट करा.
  - (2) 'भारतातील जातीधिष्ठित राजकारण' यावर निबंध लिहा.
3. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]
  - (1) 'राज्य' आणि 'कायदा' बाबत स्त्रीवादी समीक्षा.
  - (2) वेबर प्रणीत 'वर्ग' प्रारूप.
  - (3) जात आणि वर्ग यातील परस्परसंबंध.
  - (4) भारतीय राजकारणातील मध्यम शेतकरी जातींची भूमिका.

4. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) महिला संघटना
- (2) भारतीय राजकारणातील प्रभावशाली जाती
- (3) पितृसत्ताक पद्धत : अर्थ आणि वैशिष्ट्ये
- (4) जातीचे बदलते स्वरूप
- (5) असंघटित क्षेत्रातील कामगारांच्या समस्या
- (6) जातीधिष्ठित विषमता.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-406

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

PO-019 : Optional Paper

(Political Economy of India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Critically examine planning as a strategy for development and its limitations.
  - (2) Write an essay on Politics of Liberalization.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
  - (1) Trace the changing nature of caste-class relationship in India.
  - (2) Discuss the question of autonomy of Indian State.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
  - (1) Limitations of planning for development
  - (2) Caste composition of classes
  - (3) Politics of middle class
  - (4) The colonial legacy of state in India.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) The mixed economy model
- (2) Privatization and autonomy
- (3) Class character of the state
- (4) Class composition of the agriculture
- (5) Bharat Vs. India
- (6) Caste mobility.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) विकासासाठी नियोजनाची व्यूहरचना आणि त्याच्या मर्यादांचे टिकात्मक मुल्यमापन करा.
- (2) उदारीकरणाच्या राजकारणावर निबंध लिहा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील जात आणि वर्ग संबंधाचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) भारतातील घटकराज्यांच्या स्वायत्ततेच्या प्रश्नाची चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) विकासापुढील नियोजनाच्या मर्यादा
- (2) वर्गाची जात रचना
- (3) मध्यम वर्गाचे राजकारण
- (4) भारतीय राज्याचा वासाहितिक वारसा.

4. पुढीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) मिश्र अर्थव्यवस्थेचे प्रारूप
- (2) खाजगीकरण आणि स्वायत्तता
- (3) राज्याचे वर्गीय चारित्र्य
- (4) शेती अर्थव्यवस्थेतील वर्गीय रचना
- (5) भारत विरुद्ध इंडिया
- (6) जातीय गतिमानता.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[5103]-407

M.A. (Part II) (IV Semester) EXAMINATION, 2017

POLITICS

(PO-20 : Globalisation and the State)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) What is globalisation ? Explain forms of globalisation.
  - (2) Explain the relations between state and MNCs in the era of New Liberal Economic Globalisation.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
  - (1) Explain the challenges to the nation-state.
  - (2) Explain the role of Non-state Actors of Global level.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
  - (1) State the changing character of the state in Globalisation.
  - (2) Explain the nature of Transnational Association.
  - (3) State the security dilemma of developing nation-states.
  - (4) Explain the impact of globalisation on state sovereignty.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Objectives of World Trade Organisation
- (2) Effects of privatisation in globalisation
- (3) Sub-nationalism
- (4) Nature of Intervention
- (5) Importance of multinational companies
- (6) Causes of Ethnic Nationalism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) जागतिकीकरण म्हणजे काय ? जागतिकीकरणाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (2) नवउदारमतवादी आर्थिक जागतिकीकरणाच्या काळातील राज्य व बहुराष्ट्रीय कंपन्या यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) राष्ट्रराज्यासमोरील आव्हाने स्पष्ट करा.
- (2) गैरराज्यकर्त्यांची जागतिक पातळीवरील भूमिका स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) जागतिकीकरणात राज्याची बदलती भूमिका सांगा.
- (2) अंतरखंडीय संघटनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (3) विकसनशिल राष्ट्रराज्यासमोरील सुरक्षितते संबंधीचे पेचप्रसंग
- (4) राज्याच्या सार्वभौमत्वावर जागतिकीकरणाचा परिणाम स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चार टिपा थोडक्यात लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) जागतिक व्यापार संघटनेची उद्दिष्टे
- (2) जागतिकीकरणात खाजगीकरणाचे परिणाम
- (3) उपराष्ट्रवाद
- (4) हस्तक्षेपाचे स्वरूप
- (5) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचे महत्त्व
- (6) वार्षिक राष्ट्रवादाची कारणे